

2. SPEELCLUB (6-10 JAAR) EN RIBBELS (6-8 JAAR)

Ongeveer de helft van de groepen heeft drie afdelingen bij de -12-jarigen, meestal per twee jaar gegroepeerd. Op nationaal niveau noemen we de 6-8-jarigen dan de ribbels en de 8-10-jarigen de speelclub. Bijna de andere helft van de groepen heeft twee afdelingen bij de -12-jarigen, meestal gegroepeerd per drie jaar. In dat geval noemen we de 6-9-jarigen speelclubbers en hebben we het niet over ribbels.

I. WIE ZIJN ZE?

Een speelclubber is een actief persoontje, dat moeilijk kan stilzitten en altijd bezig is. Lange fysieke inspanningen zijn voor de kleinsten niet weggelegd, maar korte en afwisselende spelletjes boeien hen wel. Een speelclubber leeft in het hier en nu en is tijdens het spelen sterk op zichzelf gericht. Typisch voor deze leeftijd is de grote fantasie. Het is zelfs moeilijk te ontdekken of die kabouter nu écht onder die paddenstoel zit of niet.

Ribbels (6-8) zijn heel impulsief. Ze hebben een ondoordachte fantasie en denken ongestructureerd. In hun hoofd gaat het er vaak druk aan toe. Heden, verleden en toekomst zijn abstracte dingen die ze nog niet in een logische tijdslijn kunnen plaatsen. "Wanneer gaan we tikkertje spelen?" – "Straks, Mieke." Het is snel gezegd, maar zij kunnen het nog niet plaatsen. **Speelclubbers** (8-10) denken al iets gestructureerder en concreter. Dat is hen bijgebracht na twee jaar lager onderwijs. Een speelclubber heeft – ondanks het ontstaan van een pril realisme – toch nog een sterke zin voor fantasie.

2. LEEFWERELD

2.1. Gezin

Speelclubbers zetten hun eerste stappen in de grote wereld, weg van het vertrouwde nest. Alles is nieuw. Ouders en familie zijn belangrijke herkenbare figuren. Zij bieden de veiligheid die onze speelclubbers nodig hebben. Mama en/of papa zijn onfeilbaar, ze zijn als het ware ongenaakbare goden. Eenoudergezin, nieuw samengesteld gezin of klassieke gezinssamenstelling – het gezin is voor de speelclubber de veilige thuishaven. Hoewel die veiligheid in het gezin belangrijk is, moeten we er ook rekening mee houden dat niet elk gezin ze op elk moment kan bieden.

Onze speelclubbers nemen hun waarden en normen over van hun ouders, ze stellen zich daar geen vragen bij. Wat goed of slecht is, is zo omdat papa of mama dat gezegd heeft.

Ribbels houden bijzonder aan hun ouders, het zijn voor hen echte helden.

Speelclub: Het gezin is nog altijd het belangrijkste milieu voor de speelclubbers. Broers en zussen komen ook aan bod, waardoor de aandacht voor de ouders wat vermindert. Speelclubbers kunnen een hechte band hebben met hun huisdieren.

2.2. School

De meeste van onze speelclubbers gaan naar school en hebben een vriendje of vriendinnetje met wie ze kunnen (samen-) spelen. Aan de andere kant kan er op school heel wat gepest worden. Speelclubbers kunnen gemeen zijn tegen elkaar. Heel wat kinderen voelen zich door dergelijke pesterijen ongelukkig.

Ribbels verlaten pas de kleuterschool, maar hebben die navelstreng nog niet helemaal doorgeknipt. Ze begrijpen de discipline van het schoolleven niet en hebben op dat vlak veel moeite om zich aan te passen. Ze hebben ook enorm veel nieuwe dingen te leren. Er komt veel op hen af. Toch zijn ze trots dat ze naar de grote school gaan.

Speelclub: De school is voor hen een dagelijkse gewoonte geworden, met een jufvrouw of meester die alles het beste weet; daar hebben ze ook hun vriendjes en vijanden.

2.3. Vrije tijd

Speelclubbers hebben nog veel vrije tijd. Ze (of hun ouders) vullen dat vooral op door spel. Voor speelclubbers is alles wat ze doen spel. Ze spelen als het ware de hele dag. Ze spelen alleen of met vriendjes, ze moeten mee op familiebezoek (grootouders zijn ook vaak van die speciale personen in het speelclubleven) of ze worden lid van een of meerdere verenigingen. Ze hebben nood aan actief bezig zijn. Speelclubbers proberen via al dat spelen zoveel mogelijk ervaringen op te doen. Ze ontdekken enorm veel door spelen. Spelen = leren.

De media, en vooral televisie, hebben een enorme invloed op onze speelclubbers. Bepaalde rages zijn voor hen op maat gesneden. Zij kunnen als geen ander vertellen over de laatste nieuwe tekenfilms. De jongste speelclubbers gaan nog volledig op in fantasiefiguren. Ook muziekgroepen die zich op kinderen richten, zijn heel populair. De commerciële sector heeft hier geld in geroken en probeert de ouders op kosten te jagen. Je moet als speelclubber

Foto: Valerie van der Voort

met die dingen kunnen meedoen, anders hoor je er niet bij.

Ribbels: De Chiro en andere verenigingen zijn vaak de eerste stap in de wereld buiten het beschermd milieu van vader, moeder, broers en zussen.

Speelclubbers hebben op korte tijd hun leefwereld sterk uitgebreid met indrukken en personen. Dikwijls zijn ze al bij heel wat andere verenigingen: voetbalclub, muziekschool, enz.

2.4. Vrienden & relaties

De jongste leden zijn nog sterk op zichzelf gericht. Ze hebben er relatief weinig nood aan om echt samen te spelen. Samen spelen betekent voor hen in dezelfde ruimte op zichzelf bezig zijn. Hun eigen ikje haalt de bovenhand op de groep. De oudste daarentegen beginnen in groepjes samen te spelen. Vaak duiken hier de eerste klikjes op, waarbij de anderen worden uitgesloten.

Ribbels zijn de vriend en vijand van alles en iedereen. Ze leggen zonder schroom

en op een schattige manier snel contacten, zonder daar echte vriendschapsbanden aan te knopen. Dat kan ook snel omslaan door hun impulsiviteit en kortetermijndenken. Wie net nog hun beste vriend was, kan naar aanleiding van iets banaals (ruzie, snoepjes, ploegjes) binnen de kortste keren de grootste vijand worden.

Speelclubbers: Vriendschap begint voor hen al meer een concreet, bindend begrip te zijn. Er ontstaan hechtere vriendschapsbanden, en ook pestgroepjes.

2.5. Kijk op de wereld

Speelclubbers en ribbels hebben nog geen eigen kijk op de wereld. Ze zetten nu pas hun eerste stappen in de wereld van de volwassenen. Wat goed of kwaad is, leren ze van hun ouders. Ze stellen er zich geen vragen bij. Wat speelclubbers voelen bij morele kwesties (racisme, dierenleed, oorlog) is wat ouders hen vertellen. Langzaam aan ontwikkelen speelclubbers een geweten. Ze kunnen zich schuldig voelen over iets wat ze mispeuterd hebben. Ze kunnen zich stilaan inleven in

situaties die ze herkennen. Zo kunnen oudere speelclubbers medelijden hebben met leeftijdsgenoten die niet buiten kunnen spelen omdat ze in een rolstoel zitten, of met kinderen die geen speelgoed hebben. Die situaties staan dicht bij hun eigen leefwereld.

3. CENTRALE OPROEP: ERVARING OPDOEN EN LEREN SAMEN SPELEN

3.1. Wat betekent het wel?

Voor ribbels:

- De ribbeltijd is een tijd waarin ze leren spelen, waar ze spelervaring opdoen om zo 'jeugdbewegingsrijp' te worden. Dat hoeft niet altijd door samen te spelen. Spelletjes met regels zijn niet noodzakelijk, maar kunnen de ribbels wel plezieren.
- Andere goede spelervaringen zijn bv. samen gekke plaatsen bezoeken om er te spelen, met zand en water spelen, verhalen vertellen en naspelen, hun fantasie en creativiteit aanwakkeren en tot leven brengen.

Voor speelclubbers:

- Bij speelclubbers wordt de klemtoon meer gelegd op sámen spelen.
- Speelclubbers beginnen vaak spontaan te spelen. Zo kun je tot toffe activiteiten komen. Een uitnodigend speelterrein, een op maat gemaakt speelclublokaal, materiaal, enz. kunnen hen zo aan het spelen brengen!

3.2. Wat betekent het niet?

Ervaringen opdoen bij de speelclub betekent niet 'alles al eens meemaken wat je in de Chiro kunt meemaken'. Het is niet de bedoeling dat plezante aspi- of titoactiviteiten vereenvoudigd worden tot 'aangepaste' speelclubactiviteiten.

4. BEGELEIDINGSHOUDING

- Veiligheid en basisvertrouwen zijn enorm belangrijk om al die ervaringen op te nemen. Voor de jongste speelclubbers is zich veilig voelen belangrijker dan al de rest. In de activiteiten moet de veiligheid altijd voorop staan. Jij moet alle gevaren voor hen zien, zij kunnen dat zelf nog niet.
- Bij de jongste speelclubbers is zorgen heel belangrijk. Jij zorgt voor hen, speelclubbers zijn nog niet in staat voor zichzelf te zorgen.
- Zorg voor structuur. Zo bevorder je de veiligheid, het geeft zekerheid aan de speelclubbers.
  - Door een vaste structuur in je namiddagprogramma weten je speelclubbers wat er hen te wachten staat.
  - Structuur in je lokaal is ook belangrijk. Geef ze een eigen plekje waar ze persoonlijke spullen kunnen opbergen. Je kunt het ook gebruiken om zelf briefjes en andere dingen achter te laten voor hen.
  - Op bivak is een duidelijke structuur nodig. Zorg dat alles volgens een aangepast ritme gebeurt. Let erop dat ze tussen het spelen ook nog genoeg slapen en eten. Verlies ook de gewone dingen niet uit het oog. Verplicht hen elke dag hun tanden te poetsen of ze vergeten het gewoon.
- Het lokaal moet iets 'in opbouw zijn': wat ze knutselen, moet een prominente plaats krijgen in het lokaal.
- Je kunt samen met speelclubbers regels opstellen. Laat hen de afspraken zelf bedenken. Zorg ervoor dat het er niet te veel zijn. Je kunt beter vijf goede afspraken maken, dan dat je er twintig op papier zet die toch niet nageleefd worden.

- Geef een duidelijke reden waarom iets wel of niet kan. 'Daarom' is geen goede reden.
- Goede regels en het consequent toepassen ervan zijn belangrijk. Je speelclubbers zijn er zeer gevoelig voor en ze zullen je er uitvoerig op testen. Regels consequent toepassen biedt voor hen ook veiligheid. Ze weten wat er gebeurt als een regel wordt overtreden. Ben je hierin niet consequent, dan zullen ze je grenzen alsmaar proberen te verleggen.
- Bij de oudere speelclubbers is het belangrijk dat we hen leren samen spelen. Ze leren 'het spel en de anderen' ervaren.
- Vrij geleid spel komt ook goed van pas. Het is het spel dat de kinderen zelf beginnen te spelen. Ze vullen het spel zelf in vanuit een bepaalde impuls. Je kunt hier plaats voor maken in het programma, bijvoorbeeld door na het vieruurtje geen activiteit meer te voorzien maar wel wat materiaal of ideeën ter beschikking te stellen. De kinderen kunnen zelf aan de slag met wat autobanden, ballen, knutselmateriaal of verkleedkleren. Soms is er ook helemaal niets nodig: de kinderen beginnen spontaan alle dieren van de boerderij te imiteren. De leider wordt boer en de koeien jagen de kippen van hun broedsel. Onthoud wel dat jij als leiding de grenzen moet bewaken en de volle verantwoordelijkheid draagt voor alle activiteiten.
- Het zou jammer zijn te veronderstellen dat speelclubbers nog niet zelf met ideeën kunnen komen. Ga in op impulsen die speelclubbers je geven tijdens de activiteiten. Durf van je voorbereide activiteit afstappen. Eén of andere rage of hun favoriete held kunnen dienen als basis voor een spel.

Een methodiek zoals de 'droommuur', waarop de speelclubbers zelf kunnen schrijven of tekenen, geeft misschien ook leuke ideetjes.

- Ga in je fantasie niet te ver. Speelclubbers beschouwen dat vaak als realiteit. Zorg ervoor dat je een fantasieactiviteit altijd afrondt door terug in de realiteit te komen. Maak daar tijd voor. Een hele week nachtmerries hebben over Dracula onder je bed is geen lachertje.
- Verwelkom je speelclubbers zelf, zo weten ze dat je er bent en voelen ze zich niet verloren in de grote Chirogroep. Contact met ouders is zeer belangrijk. Sla eens een babbeltje met de ouders wanneer ze hun kinderen komen halen. Ouders weten zeer graag wat er met hun kinderen gebeurt en ze zitten vaak met veel vragen, waarbij jij hen kunt geruststellen. Bovendien krijg je zo al veel sneller het vertrouwen van de ouders, die dikwijls voor het eerst hun kinderen aan andere jongeren toevertrouwen. Huisbezoeken zijn bij speelclubbers een must. Je ziet zo in welke omgeving je leden opgroeien, wat hun achtergrond is. Alleen zo leer je hen écht kennen!
- Geef het goede voorbeeld. Voor hen ben je een vertrouwenspersoon. Ze kijken naar je op, 'de grote leider of leidster uit de Chiro'. Je moet je leden maar eens tegenkomen in de winkel: de reacties zijn enorm. Ook als je er niet bij bent, kopiëren ze je gedrag of gebruiken ze het als voorbeeld.
- Persoonsgericht werken met speelclubbers is noodzakelijk in concrete situaties, bijvoorbeeld als er gepest wordt. De leiding spreekt de betrokken personen individueel aan en niet in groep, wat niet wil zeggen dat er geen rekening gehouden moet worden met wat er in de groep gebeurt

en/of hoe bijvoorbeeld pestgedrag daarop een invloed heeft.

5. ACTIVITEITEN

Zorg dat je activiteiten veilig en fantasierijk zijn.

- Veilige activiteiten: zowel fysieke veiligheid (aangepast materiaal, aangepast terrein) als psychische veiligheid (dat je speelclubber zich goed voelt).
- Fantasierijke activiteiten: de jongste speelclubbers hebben veel fantasie, bijna alles is mogelijk. Let op dat je er niet te ver in gaat, want voor hen is fantasie de realiteit. Zorg telkens dat je op het einde van je activiteit terugkomt in de echte wereld.
- Bij oudere speelclubbers zal de fantasie zich meer toespitsen op de reële wereld. De werelden van professoren, brandweermensen, ridders en koninginnen, kunnen allemaal aan bod komen. Belangrijk hierbij is dat de speelclubbers het kunnen snappen. Een spel over de wereldverhouding tussen het Noorden en het Zuiden, daar heeft je speelclubber niets aan. Blijf duidelijk in de leefwereld van je leden.

Meer weten?

Het Ribbel-Speelclubboek,
te vinden in De Banier
chiro.be/speelclubboek